

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU

BANKA SERMAYELERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROGRAMI

Tanıtım Rehberi

20 Şubat 2002

İçindekiler

1. Giriş.....	2
2. Yeniden Sermayelendirme Programının Uygulama Evreleri.....	4
2.1 Değerlendirme Aşaması.....	6
2.1.1 Birinci bağımsız denetim.....	6
2.1.2 Mali tabloların düzenlenmesinde özellikli konular.....	7
a) Enflasyon muhasebesi.....	7
b) Konsolide ve banka bazında denetim.....	7
c) Bilanço tarihinden sonraki gelişmelerin dikkate alınması.....	8
d) Değerleme ile ilgili olarak özellik arzeden durumlar.....	8
e) Birinci bağımsız denetim raporu.....	9
2.1.3 İlk denetimin uygunluk açısından kontrolü: İkinci denetim.....	10
2.1.4 Danışma Merkezi.....	10
2.1.5 BDDK tarafından yapılacak nihai değerlendirme.....	10
2.2 Ortakların Banka Sermayelerini Güçlendirmeleri Aşaması.....	13
2.2.1 Bildirimin bankalar açısından sonuçları.....	13
2.2.2 Sermaye artırım sürecini hızlandıran düzenlemeler.....	14
2.2.3 Halka açık bankalarda kamuoyunun ve yatırımcıların bilgilendirilmesi.....	14
2.3 Kamu Desteği Sağlanarak Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi Aşaması.....	18
2.3.1 Kuruma başvuru.....	18
2.3.2 Kurumun değerlendirme esasları.....	18
2.3.3 Desteğin kaynağı.....	19
2.3.4 Kamu kaynağının güvence altına alınmasına yönelik tedbirler.....	19
3. Kamunun Sistemden Çıkışı.....	22
3.1 Hakim ortaklarla yapılacak hisse devri sözleşmesi yoluyla çıkış.....	22
3.2 Hisselerin üçüncü kişilere satışı yoluyla çıkış.....	22
3.3 Hisse senedine dönüştürülebilir tahvillere ilişkin çıkış.....	23
4. Diğer Hususlar.....	24
4.1 Devir ve birleşmelerin teşvik edilmesi.....	24
4.2 Bankalara sağlanan kamu desteğinin reel sektöre yansıtılması.....	24
4.3 Yeniden sermayelendirme sürecinde vergi yükümlülüklerinin yerine getirilmesi.....	25
4.4. Bankaların limitlere uyumu ve cezai sorumluluk.....	25
5. Sonuç.....	25

Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi Programı

1. Giriş

Ulusal ve global ekonomik aktivitede 2001 yılında yaşanan gelişmelerin Türk bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü, özkaynak yeterliliği, kredi hacmi ve varlık kalitesi üzerinde olumsuz etkiler yaratarak sektörün toparlanma sürecini yavaşlatması karşısında, bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılması ile ilgili mevcut stratejinin yeni araçlarla güçlendirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bu gereğin bir sonucu olarak yapılan yasal düzenlemeler ile;

- ✓ bankaların tahsili gecikmiş alacaklarının tasfiyesini sağlamak ve bu suretle aktiflerine seyyaliyet kazandırmak üzere varlık yönetimi şirketlerinin kurulması,
- ✓ finansal krizler ile birlikte ödeme gücünü kaybeden ve belli kriterleri haiz reel sektör şirketlerinin faaliyetlerini sürdürmesine olanak sağlayacak borç yeniden yapılandırma sistemlerine işlerlik kazandırılması,
- ✓ bankaların yaşanan krizler nedeniyle erozyona uğrayan sermaye yapılarının güçlendirilmesi

imkanı getirilmiştir.

Bankalara sermaye desteği sağlanması yöntemi sektöre makro ölçekte müdahale edilmesini mümkün kılması açısından önemlidir. Bu yöntem sayesinde, mevcut araçlara ilave olarak, sektöre toplu, hızlı ve bir defada müdahale imkanı elde edilmektedir. Bu suretle, ekonomik birimlerin sektörün geleceğine ilişkin olarak karşı karşıya olduğu belirsizliklerin ortadan kaldırılması mümkün olabilecektir. Ayrıca, güçlendirilmiş yeni stratejinin yeniden yapılandırmaya reel sektör-mali sektör etkileşimi açılımı kazandırarak, bankacılık krizi-reel sektör krizi sarmalının kırılmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

Güçlendirilmiş stratejinin temel amaçları şu şekilde sıralanabilir;

- ✓ banka sermayelerinin güçlendirilmesi suretiyle, aracılık fonksiyonunu etkin bir şekilde yerine getiren güvenli bir bankacılık sistemine geçişin sağlanması,
- ✓ Türk bankacılık sektöründe şeffaflığın artırılması ve kalıcı kılınması,
- ✓ reel sektöre dönük kredi imkanlarının genişletilmesi.

Yeniden sermayelendirme programı bu amaçlara yönelik olarak tasarlanırken, şu ilkeler esas alınmıştır;

- ✓ programdan yararlanacak tüm bankalara eşit ve adil davranılması,
- ✓ sürecin açık ve nesnel kurallara ve bir takvime bağlanması,
- ✓ aktarılan kamu kaynağının güvence altına alınması yoluyla muhtemel ahlaki istismarların önüne geçilmesi,
- ✓ hızlı müdahale ve sınırlı/kontrollü kaynak sağlanması yoluyla yeniden yapılandırma maliyetinin sınırlandırılması,
- ✓ sürecin her aşamasının kamuoyunun bilgisi dahilinde ve saydam bir şekilde yürütülmesi,
- ✓ devir ve birleşmelerin teşvik edilmesi,
- ✓ banka ortaklarının sermaye artırımına yönlendirilmesi.

Bu amaç ve ilkeler ışığında şekillenen yeniden sermayelendirme programının hukuki altyapısını aşağıdaki düzenlemeler oluşturmaktadır;

- ✓ Bankalar Kanununda 4743 sayılı Kanunla yapılan değişiklik,
- ✓ Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programının Uygulama Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik,

- ✓ Bankalar Kanunununun Geçici 4'ncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Özel Bağımsız Denetimin Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik.

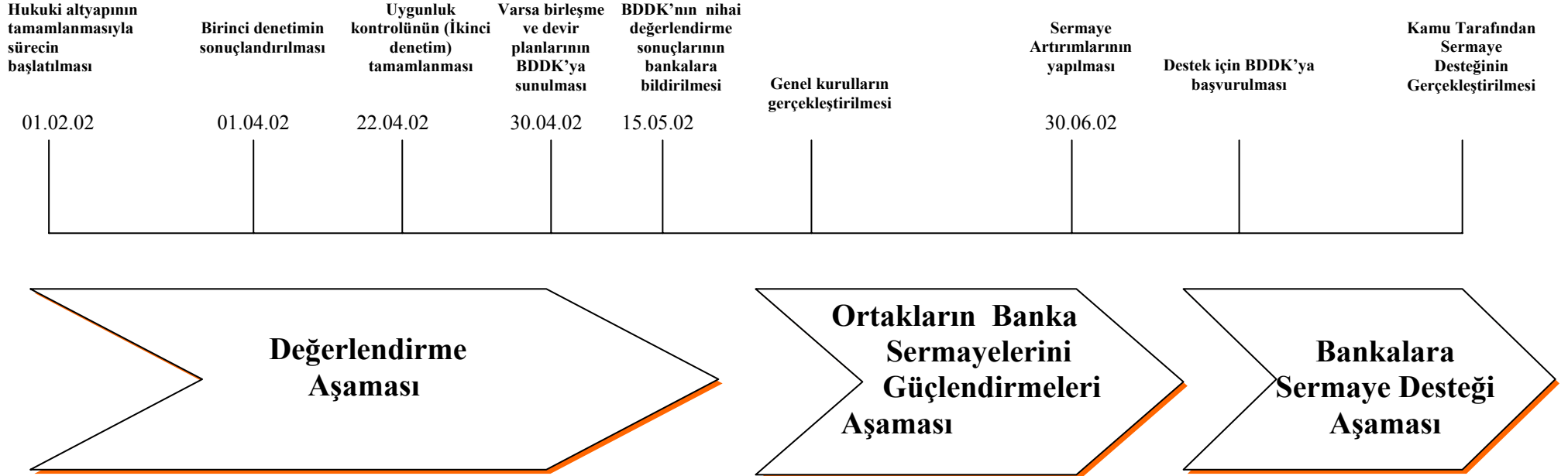
2. Yeniden Sermayelendirme Programının Uygulama Evreleri

Temel olarak üç evreden oluşan yeniden sermayelendirme programına ilişkin süreç Şema 1'de verilmektedir.

- ✓ *Değerlendirme aşaması*; bağımsız denetim kuruluşlarının da dahil olduğu eşit, tarafsız ve üç aşamalı bir denetim sonrasında bütün özel sermayeli ticari bankaların gerçek mali durumlarının ortaya çıkarılması.
- ✓ *Ortakların banka sermayelerini güçlendirmeleri aşaması*; yedek akçelerle karşılanamayan ölçüde zararın bulunması ve sermaye yeterlilik rasyosunun (SYR) yüzde 8'in altında kalması halinde, banka genel kurullarının olağanüstü toplanarak hissedarların banka zararlarını tamamen üstlenmesi, gerekli diğer tedbirleri alması ve gerekli nakit sermaye artırımını karara bağlaması.
- ✓ *Kamu desteği sağlanarak banka sermayelerinin güçlendirilmesi aşaması*; sermaye yeterliliği standart oranı pozitif olmakla beraber yüzde 8'in altında kalan bankalara doğrudan sermaye desteği ve sermaye benzeri kredi sağlanması suretiyle sermaye yapılarının güçlendirilmesi.

Programın ilk aşamasında bankaların mali durumları ortaya konulmakta, ikinci aşamada bankalar kendi imkanlarını kullanarak sermayelerini artırmaya çalışmakta, üçüncü aşamada ise sermayesi yetersiz olmakla beraber belli bir seviyenin üzerinde olan bankalara kamu kaynaklarından destek sağlanmaktadır.

ŞEMA 1: Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi Programının Aşamaları

2.1 Değerlendirme Aşaması

Sürecin ilk aşamasını oluşturan ve sektörde şeffaflığın sağlanmasına ve yeniden sermayelendirme operasyonunun etkinliğinin artırılmasına yönelik olarak geliştirilen üç aşamalı denetim sistemi, getirdiği standartlar, benimsediği enflasyon muhasebesi ve konsolide denetim gibi ilkeler ve dayandığı çapraz kontrol yaklaşımı ile yeniden yapılandırma operasyonunun en kritik ayaklarından birisini oluşturmaktadır.

Değerlendirme sürecinde üç aşamalı bir denetim öngörülmekte, birinci ve ikinci aşama denetimleri bağımsız denetim kuruluşları tarafından, nihai değerlendirme ise BDDK tarafından yapılmaktadır. Değerlendirme aşaması hakkındaki iş akış planı Şema 2’de özetlenmektedir.

2.1.1 Birinci bağımsız denetim

Birinci denetim, bankanın mali tablolarının (bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, özkaynak değişim tablosu ile bunların ek açıklama ve dipnotları) yanısıra, BDDK tarafından belirlenen detaylı talimatlar çerçevesinde hazırlanmış ek raporlama tablolarının da düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Söz konusu tablolar ve bu tabloların doldurulmasına ilişkin talimatlar, Bankalar Kanununun Geçici 4’ncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Özel Bağımsız Denetimin Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin ekinde detaylı olarak belirlenmiştir. Ek raporlama tablo ve talimatları dört konuya odaklanmaktadır;

- ✓ sermaye yeterliliği,
- ✓ kredi portföyü ve karşı taraf riski,
- ✓ bankanın dahil olduğu risk grupları,
- ✓ yapılandırılmış işlemler ve gelir yaratılmasına ilişkin diğer hususlar.

Her banka yapılan düzenlemeler ile ek raporlama tablolarına baz teşkil eden bilgileri hazırlamakla yükümlü kılınmıştır. Birinci denetim aşamasını gerçekleştirecek olan bağımsız denetim kuruluşunun ise, mali tablolara ilaveten, bankaca doldurulmuş ek raporlama tablolarını incelemesi ve denetçi tarafından doldurulacak bölümleri hazırlaması gerekmektedir. Ayrıca, bağımsız denetim kuruluşu ek raporlama tabloları ile mali tabloların tutarlılığını sağlamaktan ve tablolardaki hesaplamaların doğruluğundan sorumlu tutulmuştur.

Denetime konu olan mali ve ek tablolar hazırlanırken; sırasıyla, ilgili yönetmelik, bankalarca uyulacak muhasebe standartları, tek düzen hesap planı ve izahnamesi, BDDK tarafından yapılan açıklamalar ve uluslararası muhasebe standartları esas alınacaktır.

2.1.2 Mali tabloların düzenlenmesinde özellikli konular

Birinci denetim aşamasını özellikli kılan hususlar dört başlık altında toplanarak aşağıda sıralanmıştır;

- ✓ enflasyon muhasebesi,
- ✓ konsolide bazda denetim,
- ✓ muhtemel gelişmelerin mali tablolar üzerindeki etkilerinin ortaya konulması,
- ✓ değerlendirme ile ilgili özellikli durumlar.

a) Enflasyon muhasebesi

Bankanın gerçek mali durumunun saptanabilmesi, mali tabloların paranın cari satın alma gücünü yansıtacak şekilde yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir. Bu nedenle, mali tabloların hazırlanmasında enflasyon muhasebesinin uygulanması esası kabul edilmiştir.

Mali tablolar enflasyon muhasebesi çerçevesinde düzeltilirken, Toptan Eşya Fiyatları Endeksindeki değişimlere göre hesaplanan bir düzeltme katsayısı kullanılacaktır. Bu kapsamda, bilanço kalemlerinden amortismanlar, iştirakler, bağlı ortaklıklar, bağlı menkul kıymetler ve diğer hisse senedi işlemleri, özkaynaklar ile gelir tablosunun bütün kalemleri düzeltme işlemine tabi tutulacaktır. Bilançodaki parasal kalemler ve cari değerleri ile değerlendirilen parasal olmayan kalemler (yabancı para, kıymetli madenler, hisse senetleri gibi) bu düzeltmenin dışında bırakılmıştır.

Bu çerçevede düzeltilmiş tutarların cari değerden fazla olması durumunda, sözkonusu tutarlar uygun karşılık ayrılarak rayiç değere çekilecektir. Düzeltme işlemi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve kazançlar, gelir tablosunda “net parasal pozisyon karı (zararı) hesabı” altında izlenecektir.

b) Konsolide ve banka bazında denetim

Bilindiği gibi, finansal kurumlar topluluğuna dahil bankalardan ana ortaklık niteliğine sahip olup bir ya da daha fazla finansal ortaklığı kontrol etme gücünü elinde bulunduranlar, “konsolide mali tablolar” düzenlemek

zorundadır. Yapılacak bağımsız denetimlerde bankanın mali tablolarının yanısıra konsolide mali tabloların da incelenmesiyle, topluluğun mali durumu ve faaliyet sonuçları hakkında tasarruf sahiplerinin, yatırımcıların ve diğer ilgililerin daha sağlıklı bilgi edinmeleri mümkün hale gelecektir.

c) Bilanço tarihinden sonraki gelişmelerin dikkate alınması

Denetçiler, sadece 31 Aralık 2001 tarihli mali tabloların denetimi ile değil, aynı zamanda incelemenin sonuçlanacağı 31 Mart 2002 tarihine kadar olan dönemde mali tabloları etkileyebilecek nitelikteki gelişmelerin ve bunların mali tablolar üzerindeki etkilerinin de ortaya konulmasından sorumludurlar.

d) Değerleme ile ilgili olarak özellik arzeden durumlar

Bankaların gerçek mali durumlarının ortaya konulabilmesi için; mali tabloların parasal nitelikli olmayan kalemleri enflasyon muhasebesi kullanılarak düzeltme işlemine tabi tutulurken, parasal nitelikli kalemlerin mevcut mevzuat çerçevesinde değerlendirilmesi yapılacaktır. Söz konusu değerlendirmeyle ilgili olarak, genel uygulamadan farklılık arzeden hususlar aşağıda özetlenmektedir.

✓ *Kredi portföyünün değerlendirilmesi ve karşılık ayrılması*

Standart ve yakın izlemedeki krediler esas olmak üzere, ticari kredi portföyündeki nakdi ve gayrinakdi krediler toplamının en az % 75'i veya en büyük 200 müşteriye kullandırılan krediler incelenecektir.

Bankanın bağlı olduğu risk grubuna kullandırılan kredilerin tümü inceleme kapsamındadır. Ayrıca, risk grubu oluşturan borçlulara açılan kredilerden herhangi birinin donuk alacak haline dönüştüğünün tespiti halinde, bu gruba açılan kredilerin tamamı denetim kapsamına alınacaktır.

Bankaların kullandıkları kredi karşılığında aldıkları teminatların varlığı, sözkonusu teminatların niteliğine göre ekspertiz raporu veya gayrimenkul değerlendirme şirketi raporları kullanılarak denetçi tarafından kontrol edilecektir.

✓ *Türev ürünlerinin değerlendirilmesi*

Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler ve yapılandırılmış finansal ürünlerde, bu işlemlerin gerçekliği yönetmelikte belirtilen kriterlere göre araştırılacak ve fiktif işlem olarak kabul edilenler için gerekli düzeltme kayıtları yapılacaktır. Değerlendirmelerin işlemlerin

hukuki yapılarından ziyade, ekonomik özüne göre yapılmasına özen gösterilecektir.

✓ *Serbest tevdiat niteliğinde olmayan hesaplar*

Bankanın diğer yurtiçi ve yurtdışı bankalardaki mevduatı, depo niteliğindeki varlıkları ile döviz mevcutlarından serbest tevdiat niteliğinde olmadığı tespit edilenler ilgili hesaplara aktarılacaktır. Böylece bankaların gerçekte likit olmayan ve belli riskler taşıyan kredi niteliğindeki varlıkları için karşılık ayrılması da dahil olmak üzere ilgili düzenlemelere uyumu sağlanmış olacaktır.

✓ *Takas kağıtlarının değerlendirilmesi*

2001 yılı Haziran ayında takas ihalesi kapsamında ihraç edilen dövize endeksli menkul kıymetler, getiri oranlarının swap oranına, iskonto oranlarının ise eurobond faizinden 1 düşülerek elde edilen orana endekslenmesi suretiyle yeniden değerlendirilecektir.

Takas kağıtlarının, eurobondlar ile kıyaslandıklarında, 6 ay kadar daha kısa vadeli oldukları ve vadeler itibariyle getiri farklılıkları gösterdikleri görülmektedir. Eurobondların vadelere göre risk primlerinin farklılığı ve getirilerindeki düşme trendi dikkate alınarak, takas kağıtları için iskonto oranı belirlenirken eurobondların getirisinden 1 puan düşülmesi esası benimsenmiştir.

✓ *Yabancı para cinsinden hesaplarda değerlendirme*

YP hesapların değerlendirme işleminde, değerlendirme kuru olarak uygulanacak kur belirlenmiş değilse, bankanın bilanço tarihindeki gişe döviz alış kuru kullanılacaktır. Bu kuru aynı tarihli TCMB döviz alış kurundan +/- yüzde 2,5'den daha fazla farklılık göstermemesi gerekmektedir.

e) *Birinci bağımsız denetim raporu*

Değerlendirme sürecinde bağımsız denetim kuruluşlarının ilk aşamada yapacağı denetim, olağan yıllık denetimlere göre oldukça kapsamlıdır. Nitekim, bağımsız denetim kuruluşları yaptıkları yıllık olağan denetimde dikkate aldıkları hususlara ilaveten, bu denetime özgü olarak, denetimin ilgili yönetmelikteki talimatlara uygun olarak yapıldığını gösteren görüşlerini, denetime esas teşkil eden dönemden itibaren ortaya çıkan önemli gelişmeleri ve bu gelişmelerin bankanın mali tabloları üzerindeki etkileri hakkındaki değerlendirmelerini denetim sonuçlarına yansıtacaklardır. Bu çerçevede, bağımsız denetim kuruluşları hazırladıkları

denetim raporlarını, yaptıkları nihai düzeltme kayıtlarını da içerecek şekilde konsolide ve konsolide olmayan mali tabloları, tamamlayıcı ek bilgiler ve tablolarla birlikte BDDK'ya sunacaklardır.

Yapılan denetim sonucunda hazırlanacak raporda yer almak üzere, bankanın konsolide ve konsolide olmayan bazda sermaye yeterlilik oranı hesaplanacaktır. Bu oranlardan herhangi birinin yüzde 8'in altında kalması durumunda, oranı yüzde 8'e getirmek için gereken sermaye tutarı hesaplanarak raporda ayrıca belirtilecektir. Sermaye yeterliliği hesaplamalarında piyasa riski, standart yöntem kullanılarak dikkate alınacaktır.

Birinci kuruluş tarafından hazırlanan nihai denetim raporu en geç 1 Nisan 2002 tarihi itibarıyla, BDDK, ilgili banka ve ikinci denetimi yapacak kuruluşa gönderilecektir.

2.1.3 İlk denetimin uygunluk açısından kontrolü: İkinci denetim

BDDK tarafından görevlendirilecek olan ikinci kuruluş, birinci denetim kuruluşu tarafından hazırlanan raporun bağımsız denetim ilke ve esaslarına uygunluğunu inceleyecektir. İkinci kuruluş, ilk incelemeyi yapan denetim kuruluşunun hazırladığı raporda tespit ettiği eksiklik ve hataların mali tablolar üzerindeki olası etkilerini yazacağı raporda açıkça belirtecektir. Bu kuruluş düzenleyeceği görüş raporunu, birinci kuruluş tarafından hazırlanan raporun kendisine iletilmesinden itibaren en fazla 15 iş günü içerisinde BDDK'ya iletacaktır.

İkinci denetime ilişkin usul ve esaslar yapılacak düzenlemeler ile ayrıca duyurulacaktır.

2.1.4 Danışma Merkezi

Denetim sürecinde bankalar veya denetçi kuruluşların karşılaşılabilecekleri sorunların zamanında, uygun ve tutarlı bir şekilde çözümlenmesi için, BDDK bünyesinde bir Danışma Merkezi kurulmuştur.

2.1.5 BDDK tarafından yapılacak nihai değerlendirme

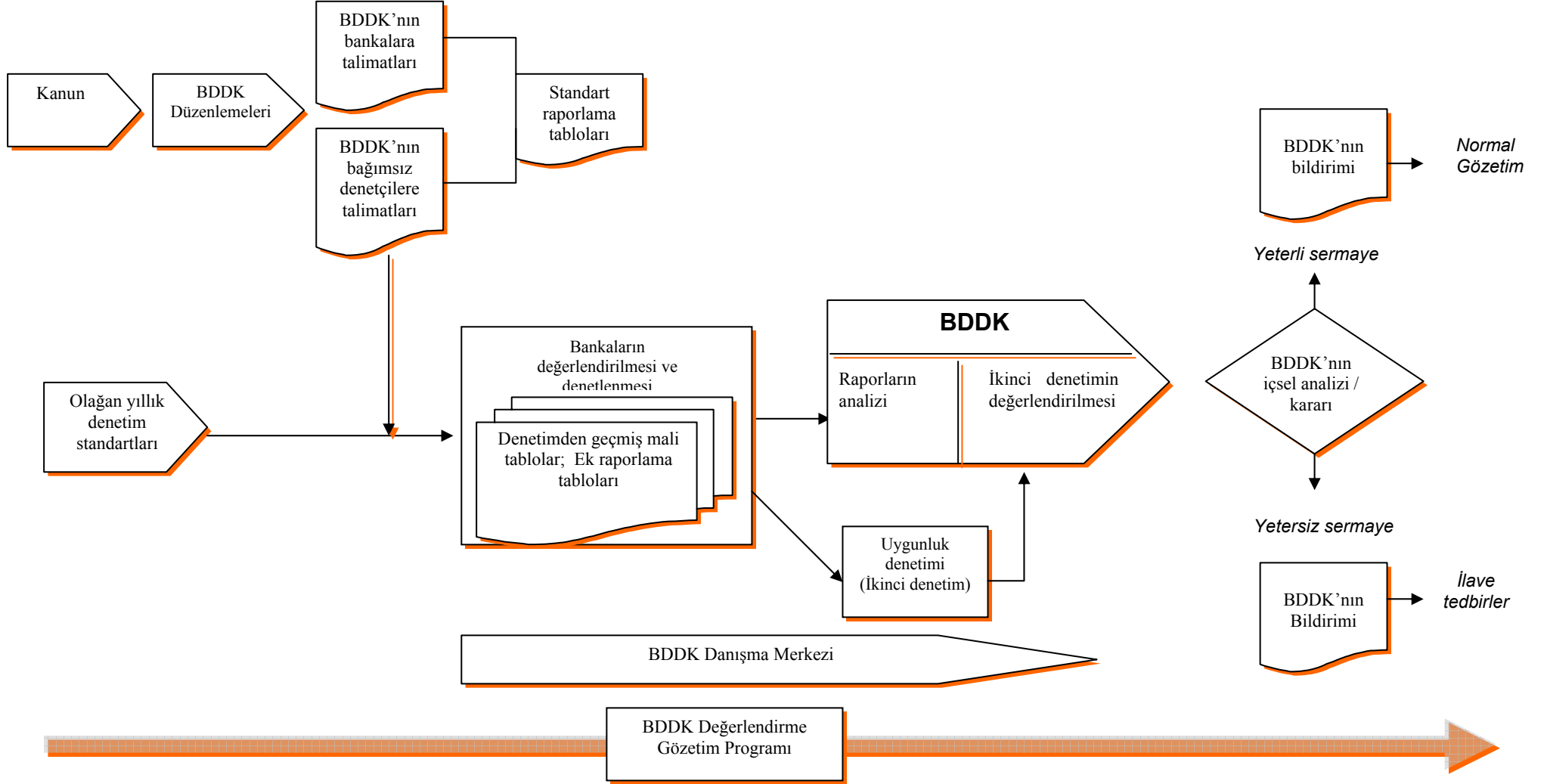
Bağımsız denetim kuruluşlarınca düzenlenen rapor ve mali tablolar, Kurum tarafından yapılan gözetim ve denetim sonucunda her bir banka için yapılmış olan tespitlerle karşılaştırılacaktır. Bu çerçevede, bankanın da

görüŖü alınarak, mali tabloların gerçeği tam olarak yansıtıp yansıtmadığı ortaya konulacaktır.

Bankaların Yönetmelik hükümleri çerçevesince denetimden geçen ve Kurum tarafından yapılan değerlendirmede yeterli bulunan mali tabloları ile bağımsız denetim kuruluşunun raporu, yapılan tespitler sonucunda ortaya çıkan sermaye yeterliliği standart oranı, bu oranın yüzde 8'in altında kalması halinde; gerekli sermaye tutarı, sermayenin azaltılması/artırılması ve/veya sermaye benzeri kredi temin edilmesi ve alınması gerekli görülen diğer tedbirler bankaya bildirilecektir.

ŞEMA 2: Değerlendirme Aşaması

(1 Şubat – 15 Mayıs 2002)

2.2 Ortakların Banka Sermayelerini Güçlendirmeleri Aşaması

Yeniden sermayelendirme sürecinin ikinci aşaması BDDK'nın bankalara yaptığı bildirimle başlamaktadır. "Ortakların banka sermayelerini güçlendirmeleri aşaması" olarak adlandırılabilir olan bu süreç; bütün bankaların ilk aşamada saptanan gerçek mali durumlarının olağan genel kurullarda görüşülmesini, sermaye yeterliliği standart rasyosu yüzde 8'in altında kalan bankaların ise aynı gün düzenleyecekleri olağanüstü genel kurul toplantılarında sermaye artırımına gitmeleri ve diğer gerekli tedbirleri almalarını kapsamaktadır. Ortakların banka sermayelerini güçlendirmeleri sürecinin işleyişine ilişkin akış planı Şema 3'te, sürece ilişkin takvim ise Şema 4'te verilmektedir.

2.2.1 Bildirimin bankalar açısından sonuçları

Sermaye yeterliliği standart oranı yüzde 8 ve üzerinde olan bankalar, BDDK tarafından kendilerine bildirilen bilanço ile kar ve zarar hesaplarını, halihazırda ertelenmiş bulunan olağan genel kurul toplantılarında genel hükümlere göre görüşeceklerdir.

BDDK, denetimler sonucunda yedek akçeler toplamını aşan miktarda zarar ettiği anlaşılan bankalara, sermayenin azaltılması ve/veya artırılması ve gerekli görülen diğer tedbirlerin alınmasını bildirecektir.

Bildirimin bankaya ulaşması tarihinden başlamak üzere, sermaye yeterlilik standart oranı yüzde 8'in altında olan bankalar;

- ✓ alacakları tedbirleri en fazla yedi gün içinde BDDK'ya bildirecekler,
- ✓ denetimden geçmiş mali tablolarının görüşülmesi için genel kurullarını en fazla onbeş gün içinde toplantıya çağıracaklar,
- ✓ sermayenin azaltılması ve/veya artırılması ve Yönetmelikte belirtilen diğer hususların görüşülmesi için genel kurullarını, olağan genel kurulu müteakip aynı gün toplanmak üzere en fazla onbeş gün içinde olağanüstü toplantıya davet edeceklerdir.

Sermayesinin artırılması istenen bankalar olağanüstü genel kurullarında, temel olarak, sermayenin azaltılması ve/veya artırılmasını görüşerek karara bağlayacaktır. Olağanüstü genel kurul toplantısında, ayrıca, anasözleşmede Fon'un bankaya hissedar olması durumunda yönetim kuruluna üye atayabilmesine cevaz veren bir düzenleme yapılacak ve yönetim kurulu,

yeniden yapılandırma programı ile ilgili olarak rüçhan haklarının kullanımı ve hisse senedine dönüştürülebilir tahvil ihracı gibi konularda yetkilendirilecektir.

2.2.2 Sermaye artırım sürecini hızlandıran düzenlemeler

Olağanüstü genel kurulların toplantı/karar prosedürü ile kararların uygulamaya konulmasını hızlandırıcı mahiyette düzenlemeler yapılmıştır. Bunlar;

- ✓ Toplantı yeter sayısı oy haklarının yarısına, karar yeter sayısı ise basit çoğunluğa indirilmiştir.
- ✓ Kararların, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunca onaylanma şartı kaldırılmıştır.
- ✓ Olağanüstü genel kurul kararlarının ilan süresi kısaltılırken, tescil ve ilan prosedüründe basitleştirme yapılmıştır.

2.2.3 Halka açık bankalarda kamuoyunun ve yatırımcıların bilgilendirilmesi

Sermaye artırım sürecini hızlandıran düzenlemeler yapılırken, küçük yatırımcıların yanı sıra genel olarak kamuoyunun bilgilendirilmesine de azami özen gösterilecektir.

Genel kurulların bankaların ilk aşamada saptanan gerçek mali durumlarını esas alabilmelerini teminen, bankaların 2001 yılı faaliyetlerine ilişkin olağan genel kurul toplantıları BDDK tarafından yapılacak bildirim kadar ertelenmiştir. Yeniden sermayelendirme sürecine dahil olan bankaların SPK, TTK ve ilgili mevzuat uyarınca yayımlanması zorunlu olan mali tabloları ile ara dönem mali tabloları Yönetmelikte belirtilen genel kurul toplantıları sonuçlanıncaya kadar yayımlanmayacaktır.

İki aşamalı bağımsız denetim ile BDDK gözetim ve denetim sonuçlarının birlikte değerlendirilmesinin beklenmesi; kamuoyunun ve daha özelden yatırımcıların bankaların mali durumları hakkında daha doğru bilgiye erişimini sağlayacaktır.

Yatırımcının ve kamuoyunun sağlıklı bilgilendirilmesi çerçevesinde:

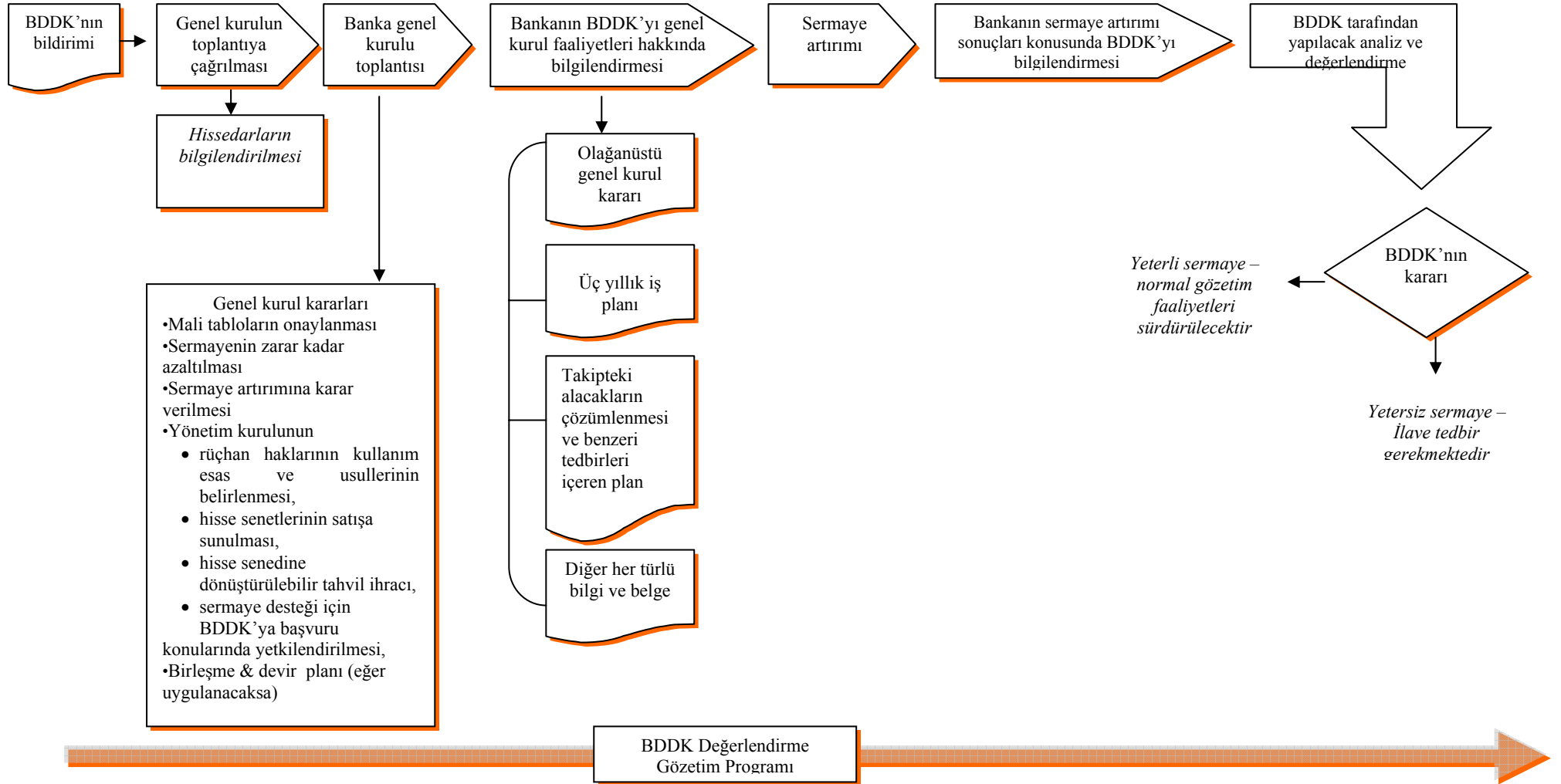
- ✓ Hakim ortakların sermaye artırımına ilişkin taahhütleri ilk 5 günün sonunda İMKB tarafından ilan edilerek, rüçhan hakkını

kullanması sözkonusu olan küçük yatırımcılar önceden bilgilendirilmiş olacak,

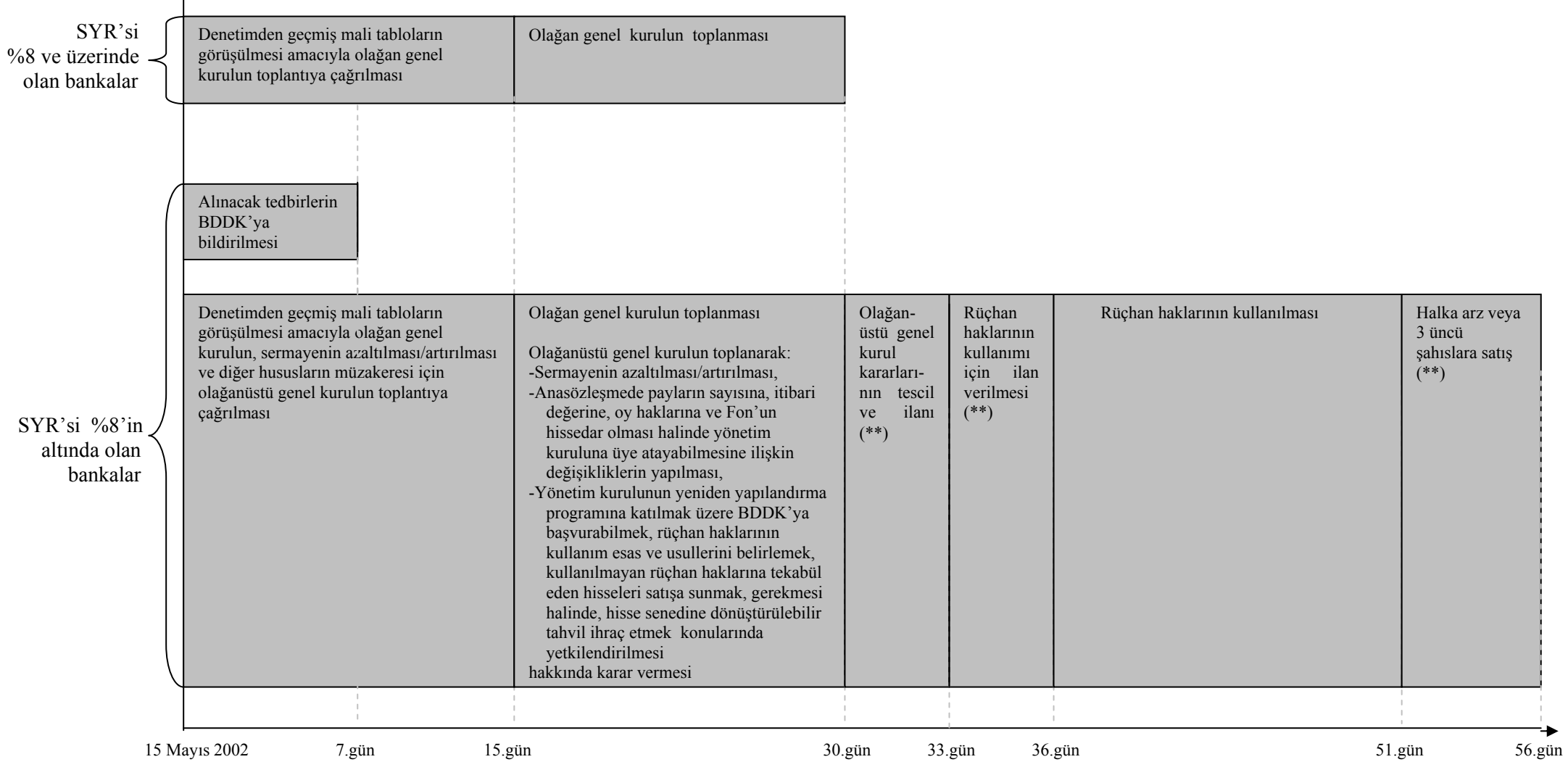
- ✓ Rüşhan haklarının kullanılmasına ilişkin ilan metinlerinin içeriği ile ilgili detaylı koşullar getirilerek, küçük yatırımcıların yeterli ölçüde ve doğru bilgilendirilmesi sağlanacak,
- ✓ Halka arz dolayısıyla yapılacak reklam metinlerinin BDDK'nın onayından geçirilmesi suretiyle, potansiyel yatırımcıların doğru bilgiye erişimleri temin edilecektir.

ŞEMA 3: Ortakların Banka Sermayelerini Güçlendirmeleri Aşaması

(15 Mayıs – 30 Haziran 2002)

ŞEMA 4: Ortakların Banka Sermayelerini Güçlendirmelerine İlişkin Takvim (*)

(*) Takvimde yer alan süreler ilgili faaliyetin tamamlanması için verilen azami süreyi göstermektedir. (**) Bu süreler iş günü cinsindedir.

2.3 Kamu Desteği Sağlanarak Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi Aşaması

Genel kurullarınca alınan tedbirlere ve sermaye artırımı kararına rağmen sermaye yeterliliği standart oranı yüzde 8'in altında kalan bankalar, istemeleri halinde, üçüncü aşama olan sermaye desteği programına katılabileceklerdir. Sözkonusu programa katılım süreci Şema 5'te özetlenmektedir.

2.3.1 Kuruma başvuru

Sermaye desteği programına katılmak isteyen bankalar;

- ✓ olağanüstü genel kurul kararı,
- ✓ üç yıllık iş planı,
- ✓ takipteki alacaklarının çözümlenmesi gibi aktife seyyaliyet kazandırılmasına ilişkin tedbirleri içeren plan,
- ✓ Kurumun uygun göreceği diğer her türlü bilgi ve belgelerle birlikte

BDDK'ya başvuracaklardır.

2.3.2 Kurumun değerlendirme esasları

Kurul; gerçekleşen sermaye artırımlarını ve banka tarafından sermaye desteği talebi çerçevesinde sunulan her türlü bilgi ve belgeyi dikkate alarak, sermaye desteği verilip verilmeyeceğine, miktarına ve desteğin şekline karar verecektir.

Kurul;

- ✓ sermaye yeterliliği standart oranı yüzde 5'ten az ancak sıfırdan büyük ve 30 Eylül 2001 tarihindeki bilanço büyüklükleri itibariyle sektördeki payı asgari yüzde 1 olan bankalarda, bu oranın yüzde 5'e ulaşması için gerekli sermaye artırımına, ortaklarca ve sermaye artırımına katılanlarca ödenen tutarı aşmamak kaydıyla katılımı,
- ✓ sektör payına bakılmaksızın, sermaye yeterliliği standart oranı yüzde 5 ve daha yüksek olan bankalara sermaye yeterliliği standart oranlarının yüzde 9'a ulaşmasına yetecek kadar, hisse

senedine dönüştürülebilir tahvil karşılığı ve yedi yıl vadeli olmak üzere sermaye benzeri kredi sağlanması

yöntemlerinin ayrı ayrı veya birlikte uygulanmasını kararlaştırabilecektir.

Şeffaflık ilkesi çerçevesinde, bankalara kamu desteği sağlanmasına ilişkin Kurul kararı, 5 gün içinde Resmi Gazete’de ilan edilecek ve sermaye desteğine ilişkin tüm işlemler 15 gün içerisinde tamamlanacaktır.

2.3.3 Desteğin kaynağı

Fon tarafından sermaye katkısı olarak verilen tutarlar, Hazine tarafından piyasa koşullarına göre ihraç edilecek devlet iç borçlanma senetleriyle, sermaye benzeri kredi olarak verilen tutarlar ise Hazine tarafından piyasa koşullarına göre yüzde 5 spread uygulanmak suretiyle iki yıl ödemesiz, yedi yıl vadeli ihraç edilecek devlet iç borçlanma senetleriyle karşılanacaktır.

2.3.4 Kamu kaynağının güvence altına alınmasına yönelik tedbirler

Sermaye desteği sağlanması sürecinde, kamu kaynağının güvence altına alınmasına yönelik olarak bankaların hakim ortaklarından bazı taahhütler alınacak olup, bu konuda Yönetmelikte ilave tedbirlere de yer verilmiştir.

Sermaye (ana sermaye) desteği verilmesi durumunda:

- ✓ Kurulca izin verilmedikçe banka temettü dağıtamayacaktır.
- ✓ BDDK belirleyeceği dönemler itibarıyla, bankalardan iş planına uyum konusunda rapor isteyecek ve bu raporlara istinaden gerekli tedbirleri alacaktır.
- ✓ BDDK tarafından gerekli görülen tedbirlerin alınmasına ilişkin yapılan bildirimle rağmen, ilgili bankaca gerekli tedbirlerin alınmaması halinde, Bankalar Kanunu’nun 14’üncü maddesi hükümleri uygulanacaktır.
- ✓ Yapılan sermaye katılımının teminatını oluşturmak üzere, bankanın hakim ortaklarına ait hisselerin, Fon’un katıldığı tutara tekabül eden miktardaki kısmı Fon tarafından rehin alınacaktır.
- ✓ Rehnedilen hisseler, üçüncü kişilerce haczedilemeyecek, üçüncü kişilere devredilemeyecek ve teminat gösterilemeyecek, bunlar üzerine ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir konulamayacaktır.
- ✓ Fon’un sahip olduğu hisseleri üçüncü şahıslara devretmesi halinde, devir bedeli ile maliyet bedeli arasında oluşabilecek

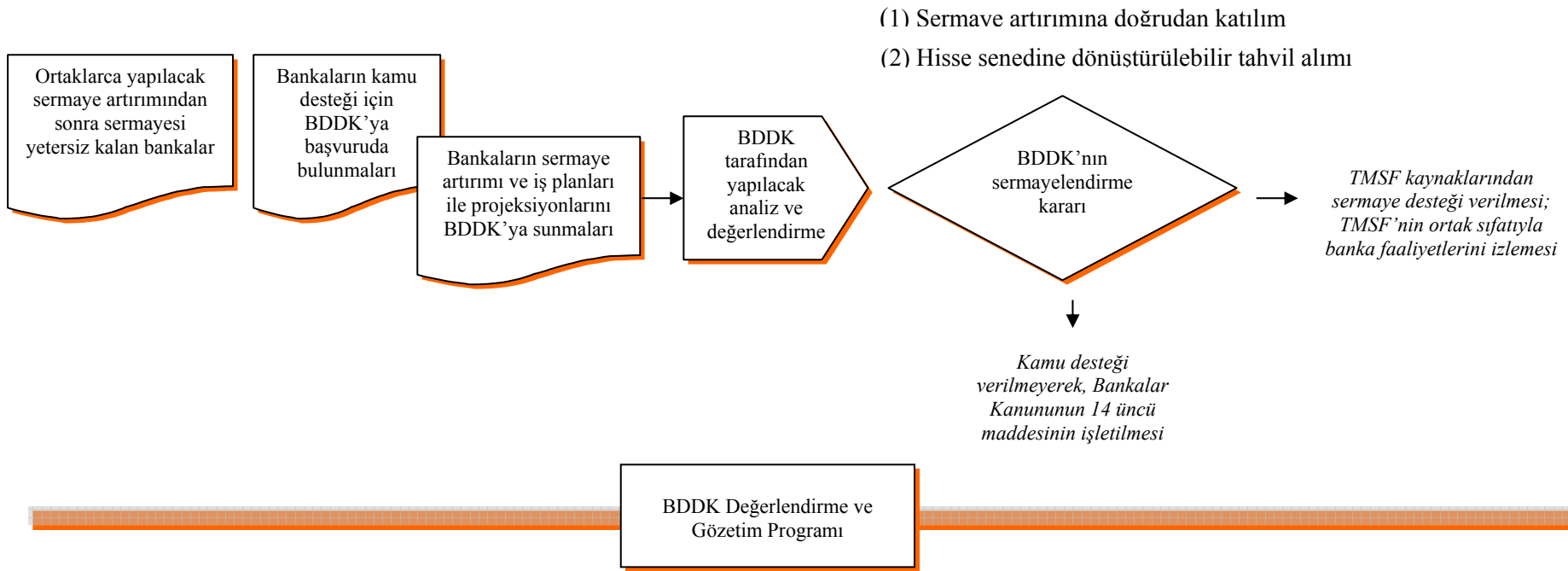
zarar, rehinli hisselerin Fon'un mülkiyetine geçirilmesi suretiyle, bankanın hakim ortakları tarafından karşılanacaktır.

- ✓ Bankanın hakim ortaklarının rehinli olmayan hisselerinin bulunması halinde, bu hisseler, Fon'a ait hisselerin tümünün satışından önce, üçüncü kişilere devredilemeyecektir.
- ✓ Bankanın hakim ortakları, Fon'un mülkiyetinde bulunan hisseleri rüçhan haklarını kullanmak suretiyle öncelikli olarak satın alabileceklerdir. Ancak, satış bedeli maliyet bedelinden az olamayacaktır.

Sermaye benzeri kredi desteği (katkı sermaye) verilmesi durumunda:

- ✓ Kurulca izin verilmedikçe banka temettü dağıtamayacaktır.
- ✓ Vadesinde geri alınmayan veya faizleri ödenmeyen tahvillerin borç miktarına karşılık gelen kısmı hisse senedine dönüştürülecektir.
- ✓ Sermaye yeterliliği standart oranı zaman içinde yüzde 5'in altına inen bankalarda kamu tarafından verilen sermaye benzeri kredi hisse senedine dönüştürülecektir. Bu dönüşümde, oluşan zararın sermayeden indirilmesi suretiyle "yeniden belirlenmiş sermaye" dikkate alınacaktır.
- ✓ Tahvillerin hisse senedine dönüştürülmesinde banka net aktif değerinin hisse başına düşen birim değerinden, Fon'un sermaye artırımına katılımı süresince bankaca ihraç olunan hisselerin değerinden veya banka hisselerinin borsa rayiç değerinden en düşük olanı esas alınacaktır.
- ✓ Banka genel kurulu veya yönetim kurulu, hisse senedine dönüştürülebilir tahvillerden doğan hakların kullanımına engel olacak herhangi bir karar alamayacaktır.
- ✓ Banka, sermaye benzeri kredi olarak verilen devlet iç borçlanma senetlerini, Kurumun onayı olmadıkça, üçüncü kişilere devredemeyecektir.

ŞEMA 5: Kamu Desteği Sağlanarak Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi (30 Haziran 2002 ve sonrası)

3. Kamunun Sistemden Çıkışı

Kamu tarafından bankalara destek sağlanması politikası ekonomik krizin yarattığı olağanüstü şartların bir sonucu olup, bir defaya mahsus olmak üzere ve geçici bir süre için uygulanacaktır. Banka sermayelerinin güçlendirilmesi programında bankacılık sektöründe ve ekonominin genelinde normalleşme sağlandıkça kamu kaynaklarından sağlanan desteğin tedricen ortadan kaldırılması öngörülmektedir.

Bu çerçevede, sermaye desteği nedeniyle kamu tarafından sahip olunan hisse senetleri mevcut ortaklara satılabileceği gibi, üçüncü şahıslara da devredilebilecektir. Sermaye benzeri kredi şeklinde aktarılan kaynakların da vadesinden önce ödenmesi mümkün olabilecektir.

3.1 Hakim ortaklarla yapılacak hisse devri sözleşmesi yoluyla çıkış

Kamu desteği kullanan bankalar, mali bünyelerindeki iyileşme paralelinde TMSF'nin sahip olduğu hisse senetlerini satın alma imkanına sahiptir. Bu amaca yönelik olarak, yeniden sermayelendirme işlemi esnasında, Fon ile hakim ortaklar arasında asgari şartları aşağıda verilen bir satış sözleşmesi imzalanabilecektir.

- ✓ Satış bedeli; hisselerin edinilmesi için verilen devlet iç borçlanma senetlerinin nominal değerine, Hazine tarafından belirlenen faiz oranına yüzde 5 spread ilave edilerek bulunacak faizin uygulanması suretiyle hesaplanan değer olacaktır.
- ✓ Satış bedeli, azami 18 ay içinde ve üçer aylık taksitler halinde ödenecektir.
- ✓ Hisse senetlerinin mülkiyeti, ancak satış bedelinin tamamen ödenmesinden sonra hakim ortaklara geçecektir.
- ✓ Herhangi bir taksidin ödenmesinde temerrüde düşülmesi halinde, hakim ortaklara sadece o ana kadar ödedikleri meblağın ana paraya karşılık gelen kısmı iade edilecek ve satış sözleşmesi fesh edilecektir.

3.2 Hisselerin üçüncü kişilere satışı yoluyla çıkış

Fon'a ait hisseler üçüncü kişilere de satılabilecektir. Ancak, yeniden sermayelendirme işlemi takip eden 18 aylık süre içinde yapılan satışlarda, hakim ortakların ön alım hakkı bulunmaktadır.

- ✓ Hisseler, Kurul tarafından, ihale, davet veya pazarlık yoluyla satışa çıkartılacaktır.
- ✓ Satış duyurusu Resmi Gazete’de ilan edilecektir.
- ✓ Satışın ilk 18 ay içinde yapılması halinde, hakim ortaklara ön alım haklarını kullanmaları hususunda bildirim yapılacaktır.
- ✓ Ön alım hakkını kullanacak ortakların, bildirim takibeden 15 gün içinde Kuruma başvurmaları gerekmektedir.
- ✓ Bu çerçevede hakim ortaklar, ancak, maliyet bedeli, bankanın net aktif değerinin hisse başına düşen birim değeri veya rayiç değeri alternatiflerinin en yükseği üzerinden alım haklarını kullanabileceklerdir.
- ✓ Fon, ön alım hakkının hakim ortaklarca kullanılmaması durumunda, mülkiyetinde bulunan hisseleri üçüncü şahıslara satmaya yetkilidir.
- ✓ Üçüncü şahıslara yapılan satışlarda fiyatın maliyet bedelinin altında kalması halinde oluşacak zarar, rehinli hisselerinin mülkiyetinin Fon’a geçmesi suretiyle, hakim ortaklarca karşılanacaktır.

3.3 Hisse senedine dönüştürülebilir tahvillere ilişkin çıkış

Kamunun sistemden çıkışı, sermaye benzeri kredi şeklinde aktarılan kaynağın anapara ve faizinin vadesinde bankaca ödenmesi suretiyle olacaktır. Bunun yanısıra, hakim ortakların sermaye benzeri krediyi vadesinden önce de ödemesi mümkün bulunmaktadır.

- ✓ Bankalar, faiz ve diğer masrafları nakden ödemek ve Kurul onayını almak kaydıyla, tahvilleri vadesi dolmadan geri alabileceklerdir.
- ✓ Vadesinde geri alınmayan veya kupon karşılığı yıllık faizleri ödenmeyen tahvillerin borç miktarına karşılık gelen kısmı Fon tarafından hisse senedine dönüştürülecektir.
- ✓ Sermaye yeterliliği standart oranı yüzde 5’in altına inen bankalarda, gerekli sermaye artışının ortaklarca gerçekleştirilememesi halinde tahviller, oluşan zararın sermayeden indirilmesinden sonra ortaya çıkan değer üzerinden hisse senedine dönüştürülecektir.
- ✓ Bu dönüştürme işleminde fiyat tespiti yapılırken; banka net aktif değerinin hisse başına düşen birim değeri, hisselerin nominal değeri veya rayiç değeri alternatiflerinden en düşük olanı esas alınacaktır.

4. Diğer Hususlar

Banka sermayelerinin güçlendirilmesi programı sektörün sağlıklı bir yapıya kavuşturularak aracılık fonksiyonunu etkin bir şekilde yerine getirmesini hedeflemektedir. Program bu amacın gerçekleştirilmesinde temel olarak kamu kaynaklarından bankalara geçici bir süre için kaynak tahsis edilmesini öngörmekle beraber aracılık fonksiyonunun yerine getirilebilmesini teşvik eden biri dolaylı diğeri doğrudan iki araç daha içermektedir. Bu çerçevede, devir ve birleşmeler yoluyla bankaların uygun ölçekte dolayısıyla daha etkin bir tarzda faaliyet göstermeleri teşvik edilirken, sağlanacak desteğin belli oranda reel sektöre tahsis edilmesi zorunlu tutularak sermaye artırımında kullanılan kamu kaynağının doğrudan ve makul bir süre sonunda reel sektöre kanalize edilmesi amaçlanmaktadır.

4.1 Devir ve birleşmelerin teşvik edilmesi

Yeniden sermayelendirme programı özellikle küçük bankalar için devir ve birleşmeleri teşvik eder niteliktedir. Buna göre, 30 Eylül 2001 tarihindeki bilanço büyüklükleri itibariyle sektördeki payları yüzde 1'in altında olan bankalar da, diğer bankalarla devir veya birleşme suretiyle sektördeki paylarını en az yüzde 1'e çıkarmaları halinde, ana sermaye desteğinden yararlanabilecektir. Bilanço büyüklüğü itibariyle yüzde 1'in altında olan bankaların birleşme veya devir ön izni almak için 30 Nisan 2002 tarihine kadar Kuruma başvurmaları gerekmektedir.

Bu çerçevede yapılacak devir ve birleşmelerle ilgili olarak bankalar ve birinci denetim kuruluşları için ayrıntılı talimatlar BDDK tarafından yapılacak ayrı bir düzenleme ile "Birleşme ve Devir Ek Raporlama Tabloları-Bankalar/Denetçiler İçin Talimatlar" şeklinde ayrıca belirlenecek ve kamuoyuna duyurulacaktır.

4.2 Bankalara sağlanan kamu desteğinin reel sektöre yansıtılması

Reel sektöre dönük kredi imkanlarının artırılması yoluyla bankacılık krizi-reel sektör krizi sarmalının kırılabilmesi için, bankalar kendilerine sağlanan sermaye katılımının en az yüzde 60'ına karşılık gelen miktarı, 30 Haziran 2003 tarihine kadar, kendi grupları dışındaki reel sektör firmalarına kullandıracaktır.

Kullandırılan kredi miktarı, üçer aylık dönemler itibariyle bankalar tarafından BDDK'ya bildirilecektir.

4.3 Yeniden sermayelendirme sürecinde vergi yükümlülüklerinin yerine getirilmesi

Bankaların 31.12.2001 tarihli mali tablolarının özel denetimden geçirilecek olması sözkonusu tabloların kesinleşmesini ve dolayısıyla geçici vergi ve kurumlar vergisi matrahlarının belirlenmesini geciktirmektedir. Bu gecikme nedeniyle bankalar, gecikmenin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 13 üncü maddesi kapsamına giren mücbir sebeplerden sayılmasına yönelik olarak Maliye Bakanlığına başvurmuşlardır. Maliye Bakanlığı, bankalara sözkonusu mücbir nedenle geçici vergi beyannamesi verilmesi için ek süre tanımaktadır.

4.4. Bankaların limitlere uyumu ve cezai sorumluluk

Bankalara uygulanacak özel denetim ve bu denetime bağlı olarak gelişecek sermaye azaltım ve/veya artırım sürecinde, 31.12.2001 ve diğer ara dönem mali tablolarının kamuya ilanına ilişkin getirilen erteleme, bankaların özkaynaklarının belirli bir oranı ile sınırlandırılmış işlemlerinde ve standart oranlarının hesaplanmasında, ilgili düzenlemelerde öngörülen dönemler itibarıyla hesaplayacakları özkaynak tutarlarını kullanmalarına herhangi bir engel teşkil etmemektedir.

Ancak bankalar, denetimler sonucu özkaynaklardaki değişmeye bağlı olarak oluşabilecek sınır aşımalarını özkaynak veya konsolide özkaynaklarını artırmak veya aşımaya neden olan işlemlerini azaltmak suretiyle altı ay içinde gidermek zorundadırlar.

5. Sonuç

Görüldüğü gibi, oldukça kapsamlı hükümler içeren banka sermayelerinin güçlendirilmesi programı açık ve nesnel kriterler ve sürecin süratle tamamlanmasını sağlayacak bir takvim çerçevesinde ve şeffaf bir şekilde yürütülecektir.

Program, Türk bankacılık sektörünün yapısal hale gelmiş sermaye yetersizliği sorununa bir defada, topluca ve makro bir bakış açısıyla çözüm getirmesinin yanısıra, uygulanma ve başarı şansını yükselten kritik özelliklere de sahiptir. “Kamu kaynaklarının bankaların yeniden yapılandırılmasında kullanılması” gibi kamuoyunun özellikle hassas olduğu bir konuda ulusal ve uluslararası ekonomik birimlerin güveninin sağlanması kuşkusuz önemli bir gereksinimdir. Sistem oluşturulurken diğer

ülke tecrübelerinden de faydalanılmış olması, tüm faaliyetlerin kamuoyunun bilgisi dahilinde ve açıklıkla yürütülmesi, öngörülen hıza rağmen özellikle küçük yatırımcıların haklarını koruyacak bilgilendirme mekanizmalarına yer verilmesi ve programda kullanılacak kamu kaynağının belli güvenceler altında, etkin ve yerinde kullanımını sağlamaya dönük ayrıntılı tedbirlerin içerilmesi; programın başarı şansını artıran başlıca unsurlardır.

Sözkonusu programın başarılı bir şekilde uygulanması ile şu kazanımların elde edilmesi beklenmektedir:

- ✓ Banka sahiplerinin ve hissedarlarının sermaye artırımına katkıları azamileştirilecektir.
- ✓ Sektördeki yeniden yapılandırmanın kamu kesimine maliyeti en aza indirilebilecektir.
- ✓ Borç yeniden yapılandırma anlaşmaları ve varlık yönetimi şirketlerinin başarı şansı artırılabilecektir.
- ✓ Reel sektöre dönük kredi imkanları artırılabilecektir.
- ✓ Devir ve birleşmeler için uygun bir ortam yaratılacaktır.
- ✓ Şeffaflık ve sektöre güven pekiştirilecektir.
- ✓ Yurtdışı kredi imkanları ile yerli ve yabancı yatırımcıların sektöre katılımı artırılabilecektir.
- ✓ Piyasa disiplini üzerinde olumsuz etkilere sahip bulunan tam güvence mekanizmasının kaldırılabilmesi için uygun ortam yaratılacaktır.

Böylece, banka sermayelerinin güçlendirilmesi programı, bu programı tamamlar nitelikteki borç yeniden yapılandırma anlaşmaları ve varlık yönetimi şirketleri ile birlikte, Türk bankacılık sektörünün yapısal sorunlarının aşılmasında ve “gerçek bankacılık dönemine” geçişte çok önemli bir adım olacak ve kriz dönemlerinin aynı zamanda yapısal dönüşümler ve atılımlar için bir fırsat anlamına gelebileceğinin de iyi bir örneğini teşkil edecektir.